

Národný súbor indikátorov zeleného rastu v SR

Slovenská republika sa zaradila medzi členské krajiny OECD, ktoré vypracovali svoje národné indikátory zeleného rastu.

Prvou krajinou OECD, ktorá predstavila svoje indikátory (ukazovatele), bolo Holandsko, nasledovali Česká republika a Južná Kórea. Potreba vytvorenia indikátorov zeleného rastu vyplynula zo záverov Národného workshopu k zelenému rastu (2011), je napĺňaním odporúčaní OECD v Hodnotení environmentálnej výkonnosti SR (2011) a v Ekonomickom prehľade SR (2012). Tieto indikátory spracovala Slovenská agentúra životného prostredia – odbor hodnotenia životného prostredia v spolupráci s odborníkmi medzirezortnej expertnej skupiny so zastúpením všetkých príslušných odvetví hospodárstva Slovenskej republiky. Indikátory sú zverejnené na informačnom portáli MŽP SR Enviroportál (www.enviroportal.sk) a sú prelinkované aj so stránkou OECD (www.oecd.org/greengrowth/countries.htm#slo).

Cieľom stratégie zeleného rastu je dosiahnuť hospodárske oživenie so zreteľom na environmentálne aspekty. Naplnenie tohto cieľa je podmienené najmä politickými nástrojmi nevyhnutnými pre prechod k efektívnej ekonomike so špecifikáciou prostriedkov na meranie a sledovanie pokroku smerom k zelenému rastu formou indikátorov. Efektívne využívanie prírodných zdrojov, energetická efektívnosť a ochrana ekosystému sú integrálnou súčasťou ekonomického rastu. Inovácie, podporené ochranou vlastníckych práv, zohrávajú kľúčovú úlohu v ekonomickom raste pri vytváraní pracovných miest a ochrane životného prostredia. Implementáciu konceptu zeleného rastu môžu krajiny získať, pretože udržateľné využívanie prírodných zdrojov a ochrana životného prostredia môžu zlepšiť ekonomické prostredie.

Indikátory zeleného rastu SR

Súčasný súbor indikátorov zeleného rastu zahŕňa 33 individuálnych ukazovateľov relevantných pre SR. Indikátory sú spracované na základe navrhovaných indikátorov OECD, štyri z nich sú národné ukazovatele, popisujúce dobrovoľné nástroje environmentálnej politiky.

Prezentácia indikátorov pozostáva z 2 úrovní: prvá úroveň poskytuje základné informácie o stave a trendoch vývoja vybraného indikátora formou grafického zhodnotenia (graf, mapa, tabuľka) a stručné zhodnotenie z pohľadu zeleného rastu; druhá úroveň poskytuje podrobnejšie informácie o stave, trendoch vývoja a ďalších súvislostiach vybraného indikátora, taktiež sú uvedené odkazy k problematike a aj medzinárodné porovnanie.

Súbor pozostáva zo štyroch skupín ukazovateľov pre monitorovanie a porovnanie.

1. Environmentálna a zdrojová produktivita zahŕňajúca potrebu efektívneho využívania prírodného bohatstva, t. j. z čoho najmenšieho množstva spotrebovaných prírodných zdrojov vytvorí čo najvyšší ekonomický výstup pri čo najmenšom negatívnom pôsobení na životné prostredie. Sleduje sa produktivita CO₂ a energetická produktivita (energetická náročnosť v sektoroch hospodárstva, podiel obnoviteľných zdrojov energie (OZE) na hrubej domácej spotrebe energie, príspevok elektriny vyrobenej z OZE) a zdrojová produktivita (materiálová produktivita, vznik odpadu bez komunálneho odpadu a miera jeho zhodnocovania, množstvo vytvoreného komunálneho odpadu, bilancia dusíka a fosforu, produktivita vody).

2. Základňa prírodného bohatstva odrážajúca skutočnosť, že znižujúca základňu prírodných zdrojov predstavuje riziko pre rast a zdorážňuje skutočnosť, že trvalý rast vyžaduje, aby sa prírodné bohatstvo využívalo čo možno najšetnejším spôsobom. Sledujú sa obnoviteľné zdroje (vývoj plôch lesných pozemkov, porastové zásoby lesov a intenzita ich využívania, intenzita využívania povrchových vodných zdrojov a podzemných vodných zdrojov), neobnoviteľné zdroje (zásoby a ťažba nerastných surovín), biodiverzita a ekosystém (ohrozenosť druhov rastlín a živočíchov, zmeny vo využívaní pozemkov).

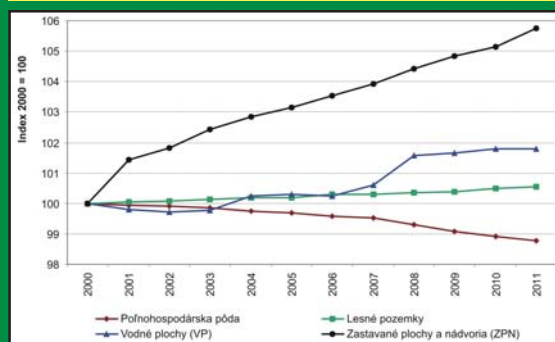
3. Environmentálna kvalita života zachytávajúca priame vplyvy stavu životného prostredia na životy ľudí alebo dôsledky škodlivých účinkov znečistenia na zdravie človeka. Sleduje sa environmentálne zdravie a riziká (expozícia obyvateľstva voči znečisteniu ovzdušia lietavým prachom (PM10), kvalita ovzdušia v urbanizovaných oblastiach, stredná dĺžka života pri narodení) a prístup k environmentálnym službám (napojenie obyvateľstva na verejnú kanalizáciu a na verejný vodovod).

4. Ekonomické nástroje a politické reakcie nápomocné pri rozoznávaní a posúdení účinnosti politických opatrení na podporu zeleného rastu a posúdenie ich účinnosti. Sledujú sa ceny a dane (podiel environmentálnych daní na celkových daňových príjmoch, podiel environmentálnych daní na HDP, ceny elektriny a zemného plynu pre domácnosti, ceny za výrobu, distribúciu a dodávku pitnej vody), inovácie (výdavky na výskum a vývoj vo vybraných sektoroch), dobrovoľné nástroje environmentálnej politiky (systém environmentálneho manažérstva – ISO 14001 (EMS), podiel zeleného verejného obstarávania podľa počtu zákaziek a ich finančnej hodnoty, počet organizácií registrovaných v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit, počet produktov, ktorým bola udelená environmentálna značka).

Ing. Tatiana Gušťaříková
Slovenská agentúra životného prostredia

Príklady indikátorov zeleného rastu

Zmeny vo využívaní pozemkov

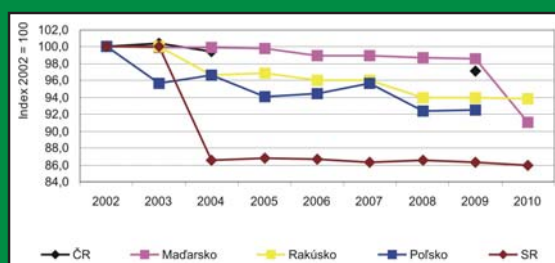

Zdroj: ÚGKK SR; Spracoval: SAŽP

Zhodnotenie

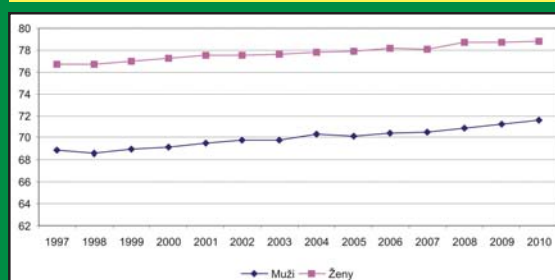
V rokoch 2000 až 2011 došlo k poklesu výmery poľnohospodárskej pôdy o 1,2 % (- 29 855 ha). Naopak vzrástla výmera vodných plôch o 1,8 % (+1 659 ha) a lesných pozemkov o 0,55 % (+11 083 ha), pričom najväčší percentuálny nárast oproti roku 2000 sa zaznamenal pri zastavaných plochách a nádvořiach o 5,8 % (+12 629 ha). Z environmentálneho hľadiska hodnotíme nárast zastavaných plôch a nádvoří častokrát na úkor vysoko produkčných poľnohospodárskych pôd ako negatívny. K zmene trendu oproti vývoju v 90. rokoch došlo len v prípade vodných plôch, ktorých výmera od roku 2003 zaznamenala nárast.

Výmera využívanj poľnohospodárskej pôdy – medzinárodné porovnanie

Zdroj: Eurostat; Spracoval: SAŽP

Stredná dĺžka života pri narodení

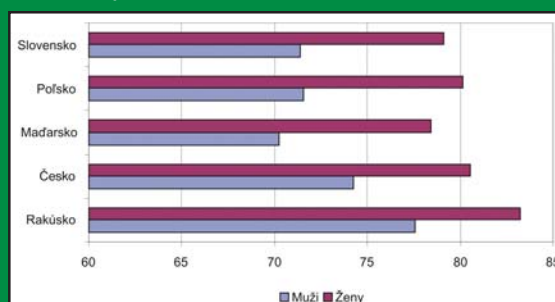

Zdroj: ŠÚ SR - Slovstat; Spracoval: SAŽP

Zhodnotenie

Stredná dĺžka života pri narodení (nádej na dožitie) má stúpajúci trend u oboch pohlaví a dosiahla v roku 2010 u mužov hodnotu 71,62 a u žien 78,84 roka.

Medzinárodné porovnanie (2010)

Zdroj: Eurostat; Spracoval: SAŽP